

**ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΕΘΙΑΓΕ
ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΥΠΕΡΤΟΠΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ
ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΛΑΡΙΣΑΣ**

**REDEVELOPMENT OF NAGREF LANDS,
THE CREATION OF A SUPRA-LOCAL PARK IN LARISSA, GREECE**

Σταυρούλα Δάλλα
Επιβλέπων καθηγητής : Νικόλαος Πατσαβός

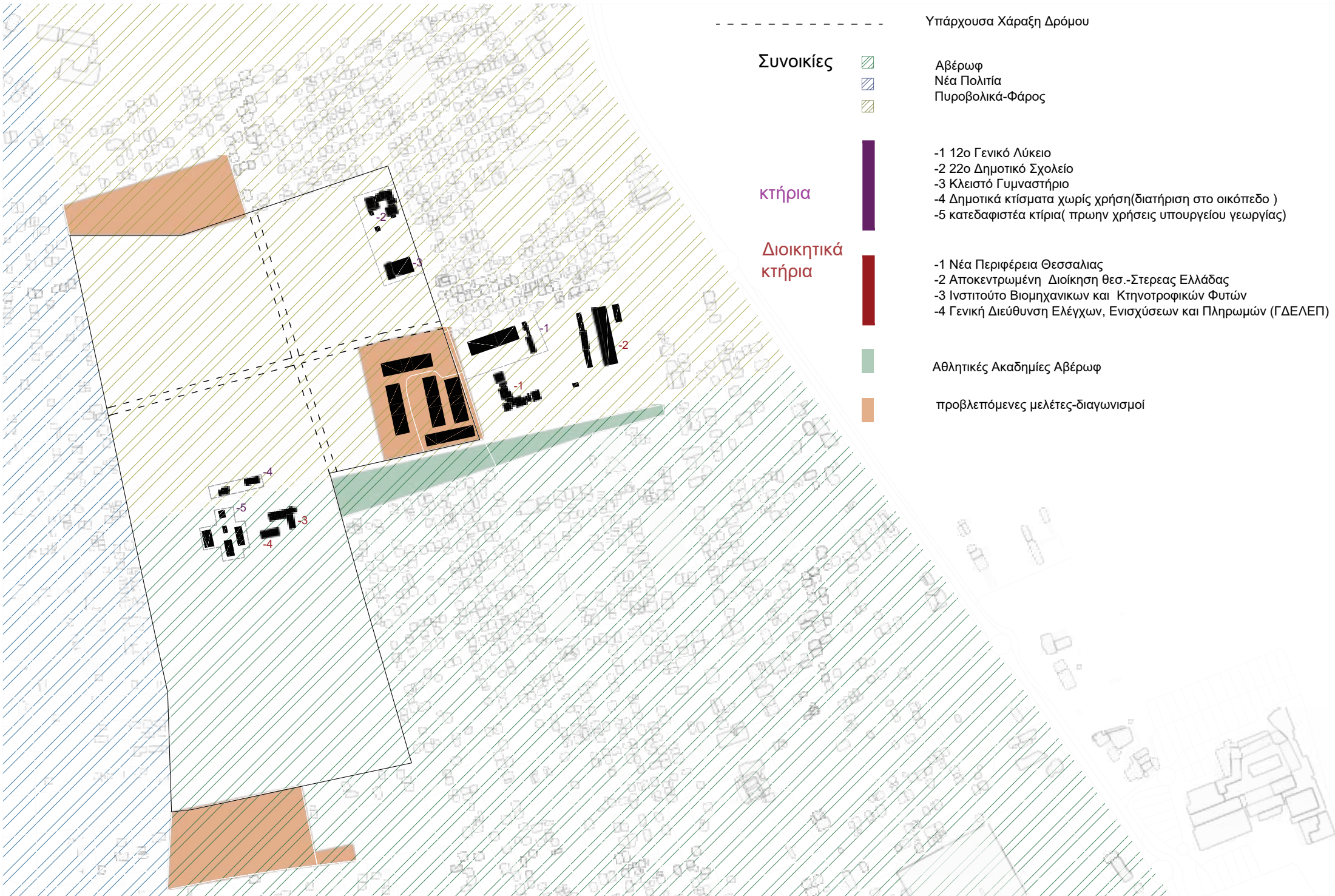
Τμήμα αρχιτεκτόνων Μηχανικών | Πολυτεχνική Σχολή | Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Φωτογραφική Αποτύπωση Υφιστάμενης Κατάστασης

Σύντομη Περίληψη

Η παρούσα εργασία διαπραγματεύεται τον σχεδιασμό ενός αστικού πάρκου υπερτοπικού χαρακτήρα, έκτασης περίπου 400 στρεμμάτων, σε πρώην αγροτικές εκτάσεις του ΕΘΙΑΓΕ και του Υπουργείου Γεωργίας στη συνοικία Αβέρωφ της Λάρισας. Αφετηρία της πρότασης αποτελεί η θερμοδυναμική έννοια της εντροπίας και η σύνδεσή της με το βέλος του χρόνου: η ιδέα ότι κάθε σύστημα κινείται αναγκαστικά από την τάξη προς μεγαλύτερη ελευθερία διευθετήσεων. Η λογική αυτή μεταφέρεται στον χώρο μέσα από τρεις διαδοχικές φάσεις —Παρελθόν, Παρόν, Μέλλον— οι οποίες αντιστοιχούν σε τρία στάδια αυξανόμενης εντροπίας: από τον καθορισμένο πυρήνα της γέφυρας, μέσα από τους οργανωμένους χώρους του παρόντος, έως τους ανοιχτούς, αδιαμόρφωτους χώρους του μέλλοντος, όπου η χρήση καθορίζεται από τον ίδιο τον χρήστη. Παράλληλα με τις φάσεις, αναπτύσσεται ένα σύστημα τριών κινήσεων διαφορετικής ταχύτητας και βαθμού καθορισμού, το οποίο συνδέει το οικόπεδο τόσο εσωτερικά όσο και με τον ευρύτερο αστικό ιστό και το δίκτυο πρασίνου της πόλης. Η πρόταση αναδεικνύει, τελικά, την αρχιτεκτονική ως διαδικασία οργάνωσης πιθανοτήτων και όχι πλήρους ελέγχου, επιχειρώντας να συνδέσει την αγροτική μνήμη της Λάρισας με μια νέα, ανοιχτή δημόσια χρήση.

Λάρισα: Πόλη με Αγροτική Μνήμη

Η Λάρισα, καρδιά του θεσσαλικού κάμπου, οικοδόμησε την ιστορική και οικονομική της ταυτότητα σε άμεση σχέση με τη γη. Η ευρύτερη περιοχή αποτέλεσε για δεκαετίες πυρήνα της ελληνικής αγροτικής έρευνας και παραγωγής, με θεσμούς όπως το Εθνικό Ίδρυμα Αγροτικής Έρευνας (ΕΘΙΑΓΕ) και τις υπηρεσίες του Υπουργείου Γεωργίας να αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της αστικής της υφής. Αυτή η σχέση δεν ήταν ποτέ περιφερειακή· η αγροτική παραγωγή στάθηκε ιστορικά ο βασικός άξονας ανάπτυξης της πόλης, διαμορφώνοντας τόσο την οικονομία όσο και την ταυτότητα των κατοίκων της.

Σήμερα, αυτή η σχέση δεν έχει εξαφανιστεί — έχει μεταλλαχθεί. Εκτάσεις των πρώην εγκαταστάσεων ΕΘΙΑΓΕ και του Υπουργείου Γεωργίας, στη συνοικία Αβέρωφ, παραχωρήθηκαν προς κοινωφελή χρήση στον Δήμο Λαρισαίων, στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης αστικής επέμβασης υπερτοπικού χαρακτήρα. Η έκταση της παρέμβασης, που εκτείνεται σε δύο τμήματα εκατέρωθεν του κεντρικού οδικού άξονα, αγγίζει συνολικά τα 400 στρέμματα — μέγεθος που την τοποθετεί σε κλίμακα ικανή να λειτουργήσει ως σημείο αναφοράς για ολόκληρη την πόλη. Η γη που για δεκαετίες υπηρέτησε την αγροτική έρευνα και παραγωγή καλείται τώρα να υπηρετήσει έναν νέο, δημόσιο σκοπό — χωρίς ωστόσο να αποκόπτεται από την ιστορική της καταβολή.

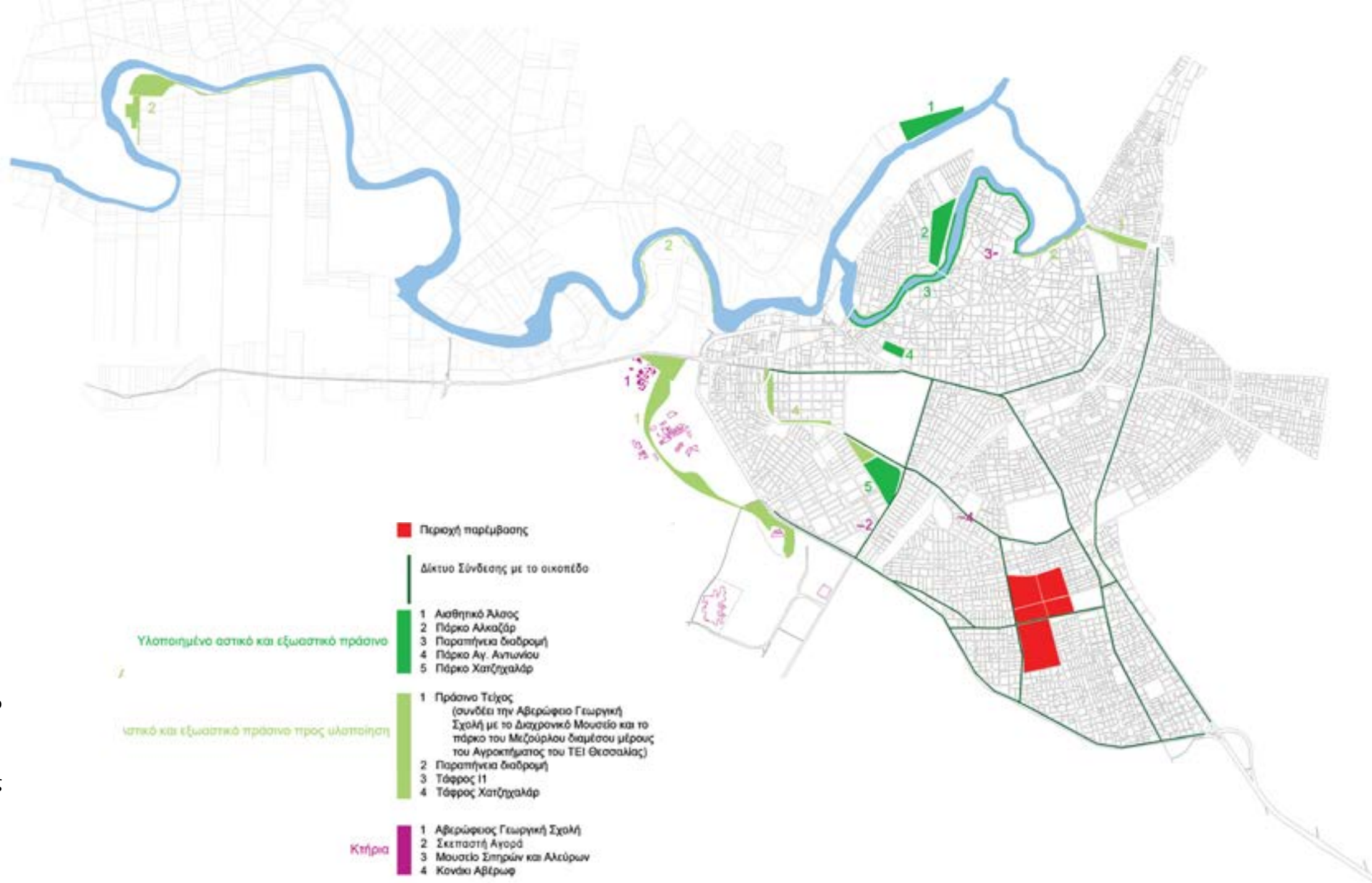
Το οικόπεδο της παρέμβασης βρίσκεται σε αυτή ακριβώς τη ζώνη μετάβασης: στα προάστια της πόλης, σε επαφή με τις γειτονιές Αβέρωφ, Νέα Πολιτεία και Πυροβολικά-Φάρος, αλλά και σε άμεση σύνδεση με το κεντρικό οδικό δίκτυο της Λάρισας και της ευρύτερης περιοχής. Στο πλαίσιο του σημείου ενδιαφέροντος συνυπάρχουν κτίσματα διαφορετικής κλίμακας και σημασίας — από διοικητικά κτήρια τοπικής και υπερτοπικής εμβέλειας (Περιφέρεια Θεσσαλίας, Αποκεντρωμένη Διοίκηση, Ινστιτούτο Βιομηχανικών και Κτηνοτροφικών Φυτών) έως σχολικές μονάδες και μικρότερης κλίμακας δημοτικές δομές, πολλές από τις οποίες εντάσσονται ήδη σε προγραμματισμένες μελέτες αξιοποίησης. Μέσα σε αυτό το τοπίο πολλαπλών κλιμάκων και χρήσεων, η ανάγκη για ένα πάρκο υπερτοπικού χαρακτήρα δεν είναι απλά αισθητική ή αναψυχική. Είναι ανάγκη αναζωπύρωσης — της αγροτικής μνήμης της πόλης, της πολιτιστικής της διάστασης, αλλά και της ίδιας της βιωσιμότητάς της, μέσα από την εξασφάλιση συστηματικού, οργανωμένου αστικού πρασίνου σε κλίμακα ικανή να αλλάξει την ποιότητα ζωής ολόκληρων γειτονιών. Το πάρκο δεν αντιμετωπίζεται ως απλή προσθήκη πρασίνου στον αστικό ιστό, αλλά ως ευκαιρία η πόλη να συνδιαλεχθεί εκ νέου με την ιστορική της σχέση με τη γη — μέσα από νέους όρους, νέες χρήσεις, νέο χρόνο.

Το Οικόπεδο ως Κρίκος ενός Ευρύτερου Δικτύου Πρασίνου

Το οικόπεδο δεν λειτουργεί ως μεμονωμένη παρέμβαση, αλλά εντάσσεται σε ένα ευρύτερο, ήδη υπαρκτό ή προγραμματισμένο δίκτυο αστικού και εξωαστικού πρασίνου της Λάρισας. Η πόλη διαθέτει ήδη μια σειρά από σημαντικούς πράσινους θύλακες — το Αισθητικό Άλσος, το Πάρκο Αλκαζάρ, το Πάρκο Αγίου Αντωνίου, το Πάρκο Χατζηχαλάρ — οι οποίοι, ωστόσο, λειτουργούν σε μεγάλο βαθμό αποσπασματικά, χωρίς μια ενιαία, συνεκτική χωρική λογική που να τους συνδέει μεταξύ τους ή με τον ποταμό Πηνειό, ο οποίος διαγράφει τη βόρεια όριο της πόλης. Παράλληλα με τους ήδη διαμορφωμένους χώρους, υπάρχει σχεδιασμός για την επέκταση αυτού του δικτύου μέσα από νέες παρεμβάσεις — παραποτάμιες διαδρομές, το λεγόμενο «Πράσινο Τείχος» που θα συνδέσει την Αβερύφειο Γεωργική Σχολή με το Διαχρονικό Μουσείο και το πάρκο του Μεζούρλου, καθώς και ζώνες όπως οι τάφροι Ι1 και Χατζηχαλάρ. Το σύνολο αυτών των παρεμβάσεων συνθέτει μια προσπάθεια η πόλη να αποκτήσει ένα πιο συνεχές, πιο αναγνώσιμο σύστημα πρασίνου, σε αντίθεση με τη μέχρι τώρα κατακερματισμένη εικόνα.

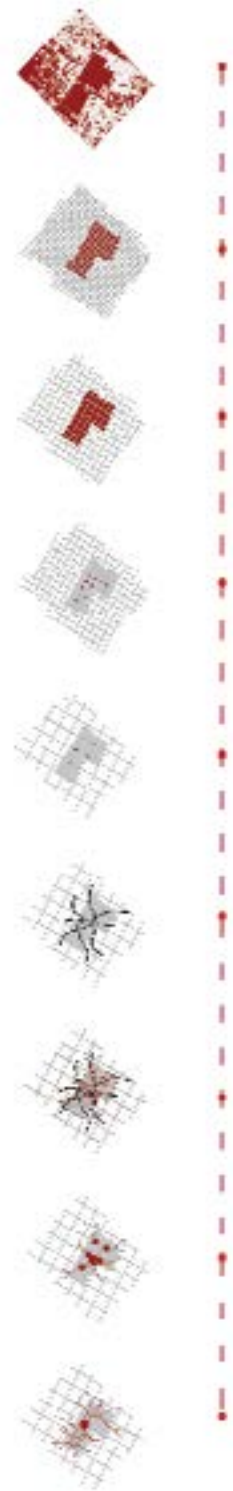
Το οικόπεδο της παρέμβασης τοποθετείται σε αυτό ακριβώς το δίκτυο ως κομβικό σημείο. Μέσω του άξονα σύνδεσης που το ενώνει με το κέντρο και τις γειτονίες γύρω του, το πάρκο δεν αποτελεί απλά μια ακόμη μεμονωμένη πράσινη επιφάνεια, αλλά έναν νέο, μεγάλης κλίμακας κρίκο που μπορεί να ενισχύσει τη συνέχεια του δικτύου — συνδέοντας την περιοχή Αβέρωφ με τους υπόλοιπους πράσινους θύλακες της πόλης και, μέσω αυτών, με τον ίδιο τον Πηνειό. Η κλίμακά του —εκτεταμένη, υπερτοπικού χαρακτήρα— του επιτρέπει να λειτουργήσει όχι ως συμπλήρωμα, αλλά ως πυρήνας γύρω από τον οποίο το υπόλοιπο δίκτυο πρασίνου της Λάρισας μπορεί να αποκτήσει μεγαλύτερη συνοχή και βάρος.

Η θέση του οικοπέδου, στο σημείο επαφής ανάμεσα στον αστικό ιστό και τις εκτάσεις γεωργικής κληρονομιάς της πόλης, του προσδίδει έναν ρόλο διπλής διαμεσολάβησης: αφενός συνδέει τη γειτονιά με το ευρύτερο δίκτυο πρασίνου της πόλης, αφετέρου λειτουργεί ως πύλη μετάβασης από το αστικό στο περιαστικό και το αγροτικό τοπίο — μια μετάβαση που δεν είναι μόνο χωρική, αλλά και συμβολική, ανάλογη με την ίδια τη λογική μετάβασης από την τάξη στην ελευθερία που διέπει το σύνολο της πρότασης

Περί Εντροπίας και Χρόνου

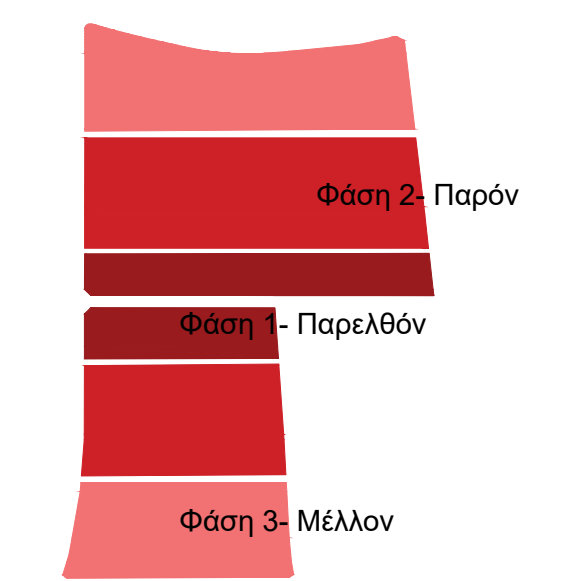
Ο χρόνος δεν κυλά από μόνος του. Δεν τον βλέπουμε, τον συνάγουμε — από τις αλλαγές. Κάθε φορά που παρατηρούμε μια κατάσταση να διαφέρει από την προηγούμενή της, τοποθετούμε ένα πριν και ένα μετά. Η αίσθηση της ροής δεν είναι, λοιπόν, ιδιότητα του χρόνου, αλλά συνέπεια μιας βαθύτερης αρχής: του Δεύτερου Θερμοδυναμικού Νόμου, που ορίζει ότι κάθε αυθόρμητη μεταβολή οδηγεί αναγκαστικά σε αύξηση της εντροπίας. Η εντροπία δεν είναι αταξία με την καθημερινή έννοια — είναι πλήθος. Εκφράζει πόσοι διαφορετικοί εσωτερικοί συνδυασμοί μπορούν να παράγουν την ίδια συνολική εικόνα ενός συστήματος. Μια κατάσταση τάξης είναι σπάνια, γιατί αντιστοιχεί σε λίγους δυνατούς συνδυασμούς. Μια κατάσταση αταξίας είναι συνηθισμένη, γιατί αντιστοιχεί σε αμέτρητους. Το σύμπαν δεν οδηγείται προς τη διάχυση επειδή το επιδιώκει· απλώς το πιθανό, σε βάθος χρόνου, επικρατεί πάντα του σπάνιου. Κάθε επόμενη στιγμή είναι, με αυτή την έννοια, πιο πιθανή από την προηγούμενή της. Το μέλλον είναι πιθανότερο από το παρόν, το παρόν πιθανότερο από το παρελθόν. Η χρονική διαδοχή δεν είναι παρά μια διαδοχή αυξανόμενης πιθανότητας — και γι' αυτό έχει κατεύθυνση. Αλλά μια κατεύθυνση προϋποθέτει αφετηρία. Για να υπάρξει φορά προς τα εμπρός, χρειάζεται κάπου να έχει προηγηθεί μια στιγμή σπανιότητας, συγκέντρωσης, τάξης — μια κατάσταση χαμηλής εντροπίας από την οποία όλα ξεκινούν να απλώνονται. Το βέλος του χρόνου, λοιπόν, δεν είναι κάτι που κατευθύνει τον κόσμο· είναι κάτι που ο κόσμος αφήνει πίσω του καθώς κινείται από το σπάνιο προς το συνηθισμένο, από το συγκεντρωμένο προς το διάχυτο, από το ορισμένο προς το ανοιχτό. Αυτή η κίνηση — από την πύκνωση στη διάχυση, από το όριο στην εξάπλωση, από τη μοναδική διευθέτηση στις άπειρες δυνατές — δεν είναι μόνο φυσικό φαινόμενο. Είναι μια χωρική λογική. Κάθε τόπος που οργανώνεται γύρω από μια αρχή τάξης φέρει μέσα του την τάση να τη χάσει, να απλωθεί, να μεταβληθεί. Ο σχεδιασμός δεν μπορεί να παγώσει αυτή την κίνηση — μπορεί μόνο να την αφηγηθεί: να θέσει μια αφετηρία, να αφήσει ίχνη της πορείας, να δώσει σχήμα στη μετάβαση από το ορισμένο στο ανοιχτό.

Από το Οικόπεδο στην Πόλη: Η Εντροπία ως Πολεοδομική Πρόταση

Η αντίθεση ανάμεσα στην αυστηρή, ορθογωνική ρυμοτομία της Λάρισας και στις οργανικές, μη γραμμικές χαράξεις που αναπτύσσονται εντός του οικοπέδου δεν είναι σχεδιαστική σύγκρουση, αλλά συνειδητή δήλωση. Η πόλη, στο σύνολό της, αποτελεί μια κατάσταση εξαιρετικά χαμηλής εντροπίας: ένα σύστημα καθορισμένο εξ ολοκλήρου εκ των προτέρων, όπου κάθε δρόμος, κάθε τετράγωνο, κάθε χρήση έχει μία και μοναδική, προδιαγεγραμμένη θέση. Είναι η πόλη ως αυστηρό σχέδιο — τάξη χωρίς περιθώριο απόκλισης. Το οικόπεδο, εισάγοντας τη δική του, αντίθετη λογική χάραξης, δεν αγνοεί αυτή την τάξη· την αντιπαραθέτει. Οι τρεις φάσεις του —και κυρίως η τρίτη, η φάση της μέγιστης εντροπίας— λειτουργούν σαν απόδειξη ότι μέσα στο ίδιο αστικό σύστημα μπορεί να συνυπάρξει μια εναλλακτική κατάσταση: χώρος όχι προκαθορισμένος από τον σχεδιασμό, αλλά διαμορφωμένος από τη χρήση. Το οικόπεδο γίνεται, έτσι, μια μικρογραφία διαμαρτυρίας — ή, ακριβέστερα, μια δήλωση αυτοδιαχείρισης: η πόλη δεν χρειάζεται να παραμείνει μονίμως σε κατάσταση χαμηλής εντροπίας. Οι πολίτες της μπορούν, σε σημεία, να την επαναδιαπραγματευτούν. Αν η λογική αυτή μεταφερθεί σε επίπεδο κλίμακας πόλης, το οικόπεδο δεν παραμένει μεμονωμένο επεισόδιο, αλλά λειτουργεί ως πυρήνας εκκίνησης — ακριβώς όπως η πρώτη φάση του ίδιου του οικοπέδου λειτούργησε ως πυρήνας για τις επόμενες. Η τρίτη φάση, η φάση χωρίς καθορισμένη χρήση, θα μπορούσε να επεκταθεί νοητά σε κάθε αστικό κενό της πόλης — κάθε αδόμητο, εγκαταλειμμένο ή απροσδιόριστο τμήμα του ιστού — δημιουργώντας ένα δίκτυο σημείων όπου η αυστηρή ρυμοτομία παραχωρεί έδαφος σε χώρους αυτοδιαμόρφωσης. Σε αυτή την αφαιρετική ανάγνωση, η πόλη η ίδια αρχίζει να διαβάζεται σε φάσεις — όχι χρονικά διαδοχικές, αλλά ταυτόχρονα συνυπάρχουσες: τμήματα της πόλης που παραμένουν σε καθεστώς αυστηρής, οργανωμένης λειτουργίας (χαμηλή εντροπία), και τμήματα — τα αστικά κενά — που λειτουργούν ως θύλακες αυξημένης εντροπίας, χώροι διαλόγου ανάμεσα στο προκαθορισμένο σχέδιο και στην απρόβλεπτη χρήση. Το οικόπεδο δεν είναι, έτσι, μόνο ένα πάρκο· είναι πρόταση για το πώς θα μπορούσε να αυξάνεται η εντροπία μιας ολόκληρης πόλης, σημείο προς σημείο, χωρίς να καταλύεται η δομή της, αλλά διαπραγματευόμενη μαζί της

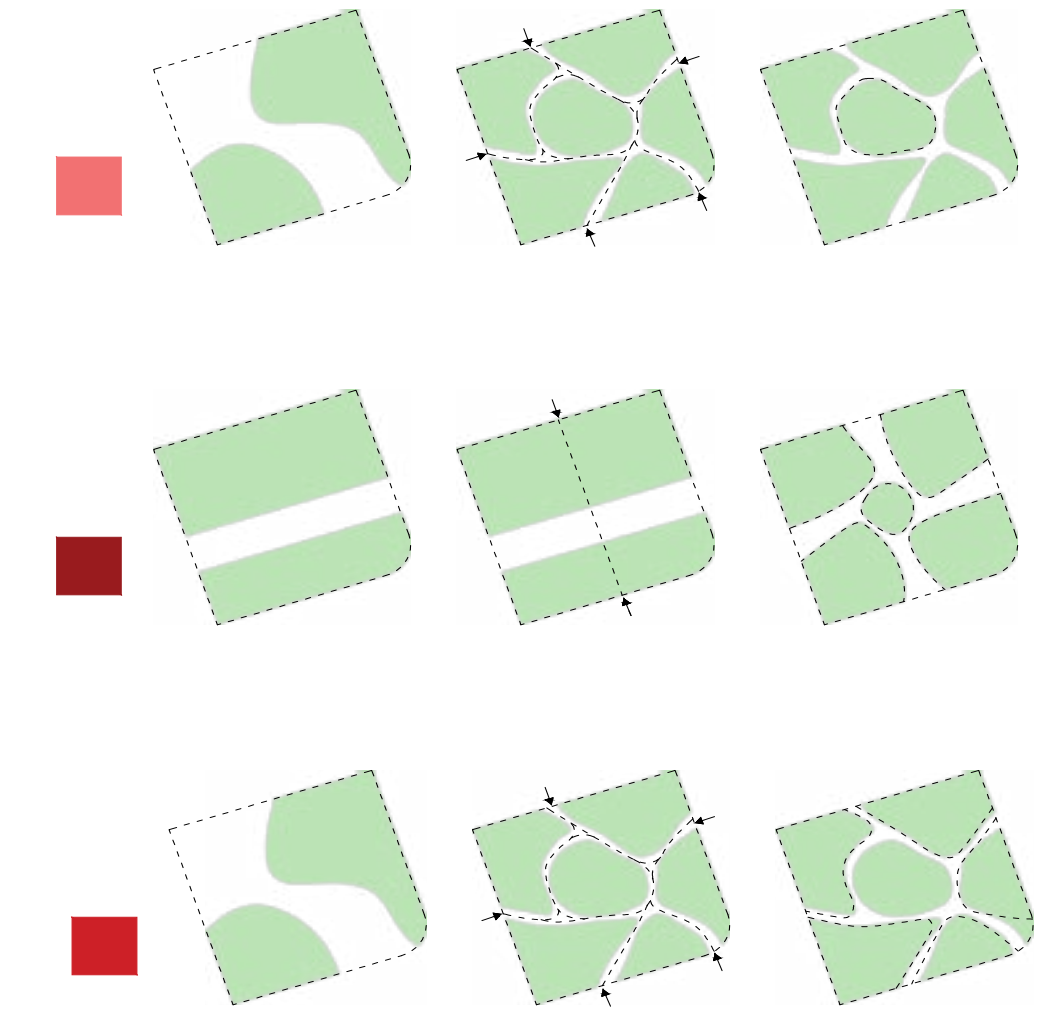
Επεξήγηση Τυπολογιών που Συναντιόνται

Φάση 2 και Φάση 3: Η Κίνηση ως Παράγωγο ή ως Ουσία του Χώρου

Η θεμελιώδης διαφορά ανάμεσα στη δεύτερη και την τρίτη φάση δεν εντοπίζεται μόνο στον βαθμό καθορισμού των χρήσεων τους, αλλά κυρίως στη σχέση ανάμεσα σε κίνηση και χώρο — μια σχέση που αντιστρέφεται πλήρως από τη μία φάση στην άλλη.

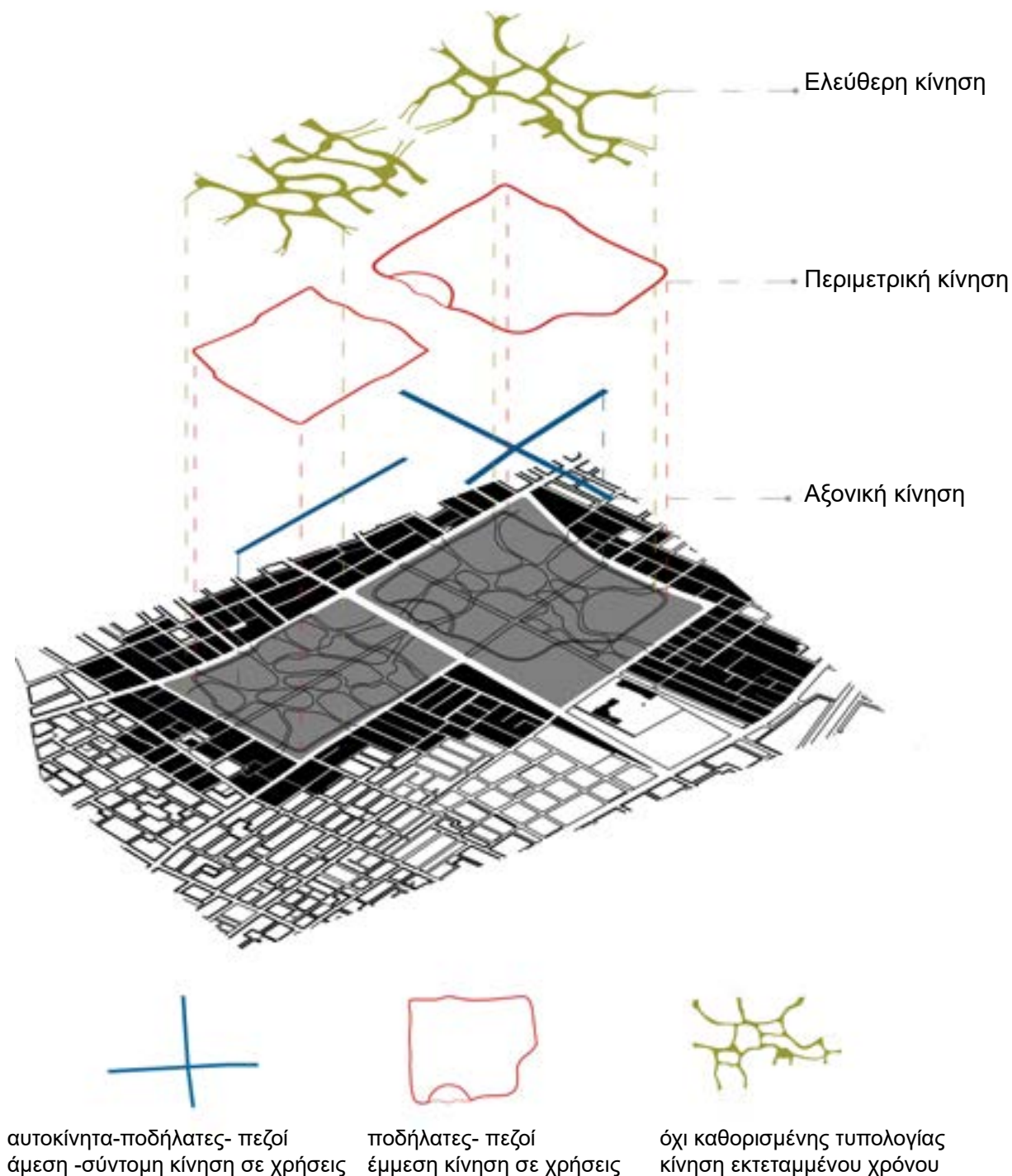
Στη Φάση 2, η κίνηση παράγεται από τον χώρο. Οι οργανωμένες λειτουργίες —πάρκα, καθιστικά, γυμναστήριο, καφέ— προϋπάρχουν και καθορίζουν τις διαδρομές: ο χρήστης κινείται επειδή υπάρχει συγκεκριμένος προορισμός, συγκεκριμένη χρήση που τον οδηγεί από το ένα σημείο στο άλλο. Η φύτευση, σε αυτή τη φάση, ακολουθεί την ίδια λογική εξάρτησης: αναπτύσσεται κατά μήκος των διαδρομών και της κίνησης, λειτουργώντας συμπληρωματικά προς το πρόγραμμα — πλαισιώνει, οριοθετεί, σκιάζει, χωρίς ωστόσο να αποτελεί η ίδια τον λόγο ύπαρξης του χώρου.

Στη Φάση 3, η σχέση αυτή αντιστρέφεται: η κίνηση δεν παράγεται από τον χώρο — η κίνηση είναι ο ίδιος ο χώρος. Δεν υπάρχει προκαθορισμένη λειτουργία που να οδηγεί τον χρήστη από ένα σημείο σε άλλο· η διαδρομή δεν εξυπηρετεί μια χρήση, αλλά αποτελεί η ίδια την εμπειρία, χωρίς επιπρόσθετο σκοπό. Παράλληλα, η φύτευση εδώ δεν είναι πλέον συμπληρωματικό στοιχείο κατά μήκος μιας πορείας, αλλά κυρίαρχο χαρακτηριστικό του τοπίου: υπερισχύουν τα δέντρα, δημιουργείται έντονη αίσθηση πυκνού πρασίνου. Η επιλογή αυτή δεν είναι αισθητική μόνο — απαντά σε μια πραγματική ανάγκη της πόλης και των γειτονιών της, οι οποίες στερούνται αυτού ακριβώς του πυκνού, απλού, χωρίς πρόσθετη λειτουργία πρασίνου. Η αντίθεση αυτή αντανακλά, στην κλίμακα του τοπίου, την ίδια λογική που διέπει το σύνολο της πρότασης: όσο προχωράμε από τη μία φάση στην άλλη, η οργάνωση δεν εξαφανίζεται, αλλά μετατοπίζεται — από την κίνηση που εξυπηρετεί το πρόγραμμα, στην κίνηση που ταυτίζεται με τον ίδιο τον χώρο· από τη φύτευση που πλαισιώνει τη χρήση, στη φύτευση που είναι η ίδια η χρήση.

Παρελθόν, Παρόν, Μέλλον: Τρεις Φάσεις Εντροπίας

Η πρόταση οργανώνεται σε τρεις διαδοχικές ζώνες, οι οποίες δεν αντιστοιχούν σε τρεις ανεξάρτητες ενότητες σχεδιασμού, αλλά σε τρία στάδια μιας ενιαίας πορείας — την ίδια πορεία που περιγράφει ο Δεύτερος Θερμοδυναμικός Νόμος: από την τάξη προς την αταξία, από τη χαμηλή προς την αυξανόμενη εντροπία, από το καθορισμένο προς το ανοιχτό. Η πρώτη φάση, το Παρελθόν, τοποθετείται στον πυρήνα του πάρκου, στη γέφυρα. Είναι ο χώρος με τη σαφέστερη, πιο καθορισμένη λειτουργία — μία χρήση, μία θέση, μία δυνατή διευθέτηση. Αντιστοιχεί σε ό,τι η θερμοδυναμική ονομάζει κατάσταση χαμηλής εντροπίας: την αφετηρία, τη στιγμή της μέγιστης τάξης, ανάλογη με τη στιγμή δημιουργίας του σύμπαντος, όπου η ύλη βρίσκεται στην πιο συγκεντρωμένη, στην πιο σπάνια δυνατή της μορφή. Όπως κάθε σύστημα ξεκινά από μια κατάσταση τάξης για να μπορέσει να αποκτήσει κατεύθυνση, έτσι και το πάρκο ξεκινά από αυτόν τον καθορισμένο πυρήνα — την προϋπόθεση για να υπάρξει, στη συνέχεια, μεταβολή. Η δεύτερη φάση, το Παρόν, απευθύνεται στον σημερινό χρήστη. Εδώ η λειτουργία παραμένει καθορισμένη — πάρκα, καθιστικά, γυμναστήριο, καφέ — αλλά ο αριθμός των δυνατών χρήσεων και διευθετήσεων έχει ήδη πολλαπλασιαστεί σε σχέση με την πρώτη φάση. Αν η πρώτη κατάσταση αντιστοιχούσε σε μία σχεδόν αποκλειστική χρήση, η δεύτερη αντιστοιχεί σε πολλές, παράλληλες, οργανωμένες χρήσεις. Πρόκειται για κατάσταση ανεβασμένης εντροπίας: η τάξη δεν έχει χαθεί, αλλά έχει πολλαπλασιαστεί σε ποικιλία — περισσότερες δυνατές καταστάσεις μέσα στο ίδιο, ακόμη ευανάγνωστο, πλαίσιο. Η τρίτη φάση, το Μέλλον, ολοκληρώνει την πορεία. Εδώ η χρήση δεν καθορίζεται εκ των προτέρων· διαμορφώνεται από τους ίδιους τους επισκέπτες, μέσα από ελεύθερους χώρους πρασίνου και αραιά, ανοιχτά σημεία καθιστικού. Είναι η κατάσταση της μέγιστης δυνατής εντροπίας: ο χώρος με τις περισσότερες δυνατές διευθετήσεις, ικανός να δεχτεί το μεγαλύτερο πλήθος συμβάντων και χρήσεων, χωρίς καμία από αυτές να είναι προκαθορισμένη. Όπως το μέλλον ενός συστήματος είναι πάντα στατιστικά πιθανότερο —άρα πιο άτακτο— από το παρόν του, έτσι και αυτή η ζώνη είναι η φυσική κατάληξη της πορείας που ξεκίνησε από την τάξη της γέφυρας. Η κίνηση από τη μία ζώνη στην άλλη δεν είναι, έτσι, απλή χωρική μετάβαση, αλλά αναπαράσταση της ίδιας της φοράς του χρόνου: μια πορεία από το καθορισμένο στο ανοιχτό, από το σπάνιο στο συνηθισμένο, από τη μία δυνατή χρήση στις άπειρες δυνατές χρήσεις. Το πάρκο, όπως και το σύμπαν, δεν διαβάζεται ως στατική διάταξη χώρων, αλλά ως διαδοχή καταστάσεων — μια πορεία που ξεκινά από την τάξη και οδηγείται, με φυσική αναγκαιότητα, προς την ελευθερία της αταξίας.

Τρεις Κινήσεις, Τρεις Ταχύτητες Χρόνου

Η σύνδεση των τριών ζωνών δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί με μία ενιαία, ομοιογενή κίνηση. Όπως η εντροπία δεν αυξάνεται με σταθερό ρυθμό αλλά ως πιθανότητα που διαφοροποιείται ανάλογα με την κατάσταση του συστήματος, έτσι και η κίνηση μέσα στο οικόπεδο οργανώνεται σε τρία επάλληλα επίπεδα, τρεις διαφορετικές ταχύτητες, που αντιστοιχούν στις τρεις φάσεις του χρόνου.

Η πρώτη αξονική κίνηση ακολουθεί τις υπάρχουσες χαράξεις του οικοπέδου: ευθείες, άμεσες συνδέσεις από τον πυρήνα προς τα όρια. Είναι η ταχύτερη, η πιο καθορισμένη διαδρομή — σταθερό πλάτος 12μ., σαφής χρήση από πεζούς, ποδήλατα και όχημα εξυπηρέτησης. Αντιστοιχεί στη λογική του Παρελθόντος: μία διαδρομή, μία λειτουργία, ελάχιστες δυνατές παραλλαγές κίνησης. Είναι ο άξονας της τάξης, εκείνος που εξασφαλίζει την πιο άμεση, προβλέψιμη πρόσβαση στο οικόπεδο.

Η δεύτερη, περιμετρική κίνηση, αντίθετα, δεν κινείται ευθύγραμμα αλλά ακολουθεί καμπυλώσεις, εισχωρώντας σταδιακά στην προγραμματική λειτουργία του πάρκου, παράλληλα με τον αστικό ιστό. Είναι πιο αργή, αποκλειστική για πεζούς και ποδήλατα, με σταθερό πλάτος 6μ. Η επιβράδυνση αυτή δεν είναι τυχαία: αντιστοιχεί στη λογική του Παρόντος, όπου ο χρήστης δεν διασχίζει απλά τον χώρο αλλά τον αντιλαμβάνεται, τον περπατά, στέκεται σε αυτόν. Η κίνηση εδώ έχει περισσότερες δυνατές εκδοχές — μπορεί να λειτουργήσει σαν ανεξάρτητη διαδρομή περιπάτου ή σαν τμήμα συνδεσιμότητας— χωρίς όμως να χάνει τη δική της, αναγνωρίσιμη λογική.

Η τρίτη κίνηση, τέλος, εμφανίζεται αποκλειστικά στην τρίτη φάση. Δεν έχει σταθερό πλάτος, δεν έχει προκαθορισμένη πορεία· είναι ένα δίκτυο μικρότερων, καμπυλωτών, οργανικών διαδρομών που λειτουργούν σαν λαβύρινθος. Ο τύπος κίνησης —πεζός ή ποδήλατο— δεν επιβάλλεται εκ των προτέρων, αλλά προκύπτει από την ίδια τη μορφή της διαδρομής. Αυτή είναι η πιο αργή κίνηση, εκείνη που διαστρεβλώνει την αίσθηση του χρόνου και της προσανατολισμένης πορείας. Αντιστοιχεί στη λογική του Μέλλοντος: η μέγιστη δυνατή εντροπία εκφράζεται εδώ και κινητικά, μέσα από ένα πλήθος πιθανών διαδρομών χωρίς μία καθορισμένη κατεύθυνση.

Οι τρεις αυτές κινήσεις δεν λειτουργούν διαδοχικά, αλλά ως επάλληλα στρώματα (layers) πάνω στο ίδιο οικόπεδο, με σημεία όπου αλληλοεπικαλύπτονται. Η ταυτόχρονη παρουσία τους αναπαριστά ακριβώς αυτό που περιγράφει η θερμοδυναμική λογική της πρότασης: η τάξη, το παρόν και η αταξία δεν διαδέχονται η μία την άλλη σε αποκλειστικά διαχωρισμένα στάδια, αλλά συνυπάρχουν στο ίδιο σύστημα, με τη μία να εμπεριέχει πάντα, σε κάποιο βαθμό, τη δυνατότητα της άλλης.

1. Αναψυκτήριο / Café
2. Σημείο Πληροφοριών – Shuttle Hub
3. WC
4. Υπαίθρια Αγορά
5. Χώρος Προβολής
6. Πλατεία Νερού
7. Υπαίθριο Αμφιθέατρο
8. Παιδική Χαρά
9. Χώρος Σκύλων (Dog Park)
10. Υπαίθριο Γυμναστήριο
11. Γήπεδα
12. Skate Park
13. Λαχανόκηπος / Κοινοτικές Καλλιέργειες

Ενσωμάτωση και Οικειοποίηση

Το μασίερπλαν δεν σχεδιάζεται εκ του μηδενός, αλλά ενσωματώνει και μεταφέρει εντός του οικοπέδου χρήσεις που ήδη λειτουργούν στη γειτονιά γύρω από αυτό. Η επιλογή αυτή δεν είναι τυχαία: στόχος είναι η οικειοποίηση του πάρκου κυρίως από τους ντόπιους κατοίκους, οι οποίοι θα αναγνωρίζουν στον νέο χώρο λειτουργίες που ήδη αποτελούν κομμάτι της καθημερινότητάς τους — μεταφερμένες, ωστόσο, σε μια πιο οργανωμένη, ποιοτική και συνεκτική μορφή. Στο πλαίσιο αυτό, οι αθλητικές λειτουργίες αποκτούν πολυμορφικό χαρακτήρα: τα γήπεδα πολλαπλών αθλημάτων δεν εξυπηρετούν μία μόνο ομάδα χρηστών, αλλά προορίζονται για αξιοποίηση τόσο από αθλητικούς συλλόγους της περιοχής όσο και από τους ίδιους τους ντόπιους κατοίκους, ενισχύοντας τον ρόλο του πάρκου ως σημείου οργανωμένης αλλά και καθημερινής άθλησης της γειτονιάς.

Η υπαίθρια αγορά, παράλληλα, αναλαμβάνει τον ρόλο της λαϊκής αγοράς που μέχρι σήμερα στεγαζόταν στον γεινιαζόντα δρόμο — μια λειτουργία βαθιά ριζωμένη στην καθημερινότητα της περιοχής. Ο χώρος αυτός, όμως, δεν περιορίζεται μόνο σε αυτή τη χρήση: η ευελιξία του του επιτρέπει να φιλοξενήσει και διάφορες δράσεις υπερτοπικού χαρακτήρα, καθιστώντας τον ένα πολυλειτουργικό σημείο συνάντησης, όχι μόνο εμπορικού αλλά και ευρύτερου κοινωνικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Το πάρκο υποδέχεται, τέλος, τον δημοτικό λαχανόκηπο της πόλης, ο οποίος έως σήμερα βρισκόταν στα όρια του οικοπέδου και θα αποδεσμευτεί από εκείνη τη θέση στο πλαίσιο άλλης, εν εξελίξει μελέτης αναδιαμόρφωσης της περιοχής. Η μεταφορά του εντός του νέου πάρκου διατηρεί τον πυρήνα της ταυτότητάς του — μια χρήση που δεν σχεδιάζεται από τον αρχιτέκτονα, αλλά καλλιεργείται από τον ίδιο τον πολίτη, γεγονός που τον τοποθετεί φυσικά στη λογική αυτοδιαχείρισης της τρίτης φάσης.

Η χωροθέτηση όλων αυτών των λειτουργιών ακολουθεί εσωτερική λογική άρθρωσης, τόσο μεταξύ τους όσο και με τις ήδη υπάρχουσες λειτουργίες της περιοχής, όπως τα διοικητικά κτήρια ή τα σχολεία: οι πιο εσωστρεφείς χρήσεις τοποθετούνται πιο προστατευμένα, οι πιο εξωστρεφείς σε σημεία μεγαλύτερης προσβασιμότητας, ενώ λαμβάνεται υπόψη και η εργονομική θέση του χρήστη μέσα στο σύνολο του πάρκου

Ο Πυρήνας: Η Γέφυρα ως Σημείο Επανένωσης

Το οικόπεδο διχοτομείται από έναν κεντρικό οδικό άξονα, ο οποίος σπάει το πάρκο σε δύο διακριτά τμήματα. Η γέφυρα καλείται να λειτουργήσει ακριβώς σε αυτό το σημείο ρήγματος — όχι απλά ως κατασκευή διάβασης, αλλά ως στοιχείο επανένωσης, τόσο εννοιολογικά όσο και λειτουργικά, των δύο τμημάτων και των λειτουργιών που αυτά φιλοξενούν.

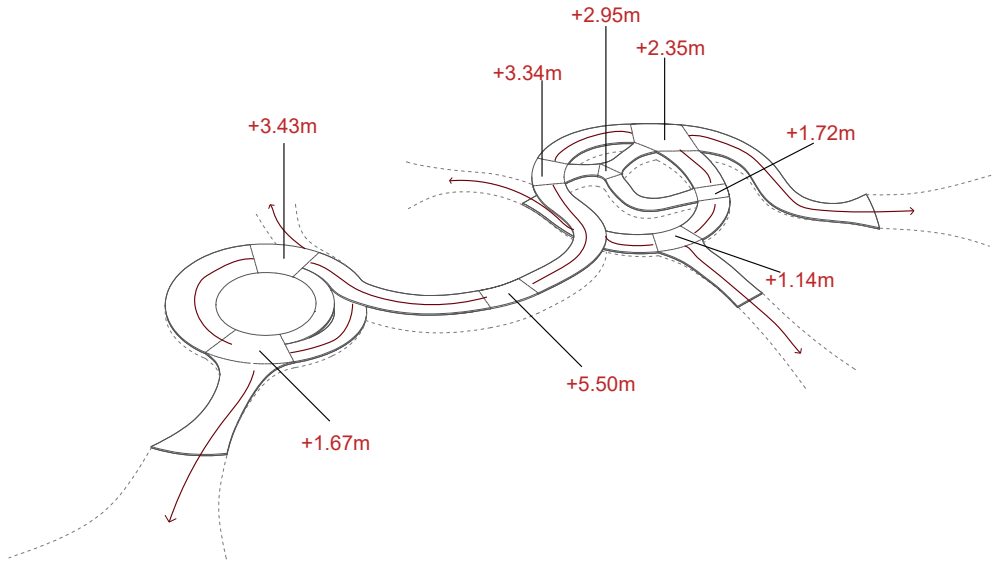
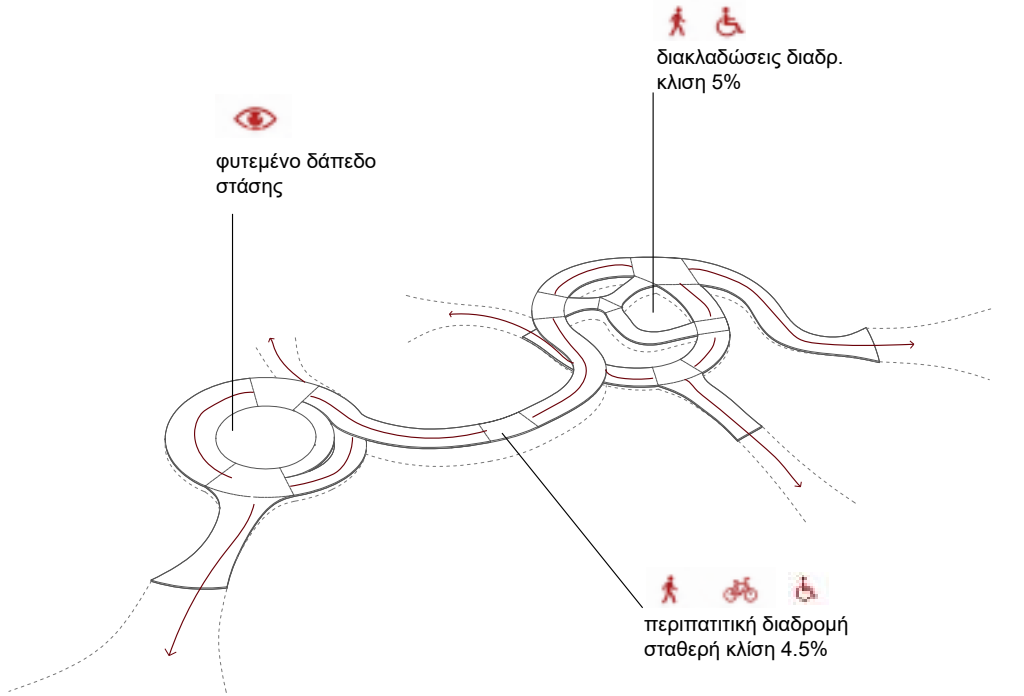
Η γέφυρα λειτουργεί ως ενιαίος πυρήνας, οργανωμένος εσωτερικά σε μία συνεχή διαδρομή με κλίση 4.5% σταθερού πλάτους 7μέτρων, η οποία αναπτύσσεται σε δικτύωση περιπάτου με κλίση 5% μειωμένου

πλάτους 5 μέτρων, εξασφαλίζοντας πλήρη προσβασιμότητα για πεζούς, ΑμεΑ και ποδήλατα.

Η γεωμετρία της γέφυρας δημιουργεί ένα σύστημα αλληλοσυνδεόμενων πορειών: η κύρια διαδρομή λειτουργεί ως συνδετικός κορμός, ενώ η εσωτερική δικτύωση οργανώνει εναλλακτικές κινήσεις και στάσεις παρατήρησης. Κατασκευαστικά, η γέφυρα διατηρεί συνεχή φορέα που ενσωματώνει δάπεδο στάθμευσης και δίκτυο περιπάτου με εσωτερικές διακλαδώσεις, διατηρώντας ενιαία μορφολογική και λειτουργική ταυτότητα σε όλο της το μήκος. Με αυτόν τον τρόπο, η γέφυρα δεν αρκείται στον ρόλο της απλής υπέρβασης του οδικού άξονα. Λειτουργεί ως το σημείο όπου τα δύο κομμένα τμήματα του πάρκου ξαναγίνονται ένα ενιαίο σύστημα — η πρώτη, καθορισμένη κατάσταση τάξης από την οποία θα εκκινήσουν, στη συνέχεια, οι υπόλοιπες φάσεις του οικοπέδου.

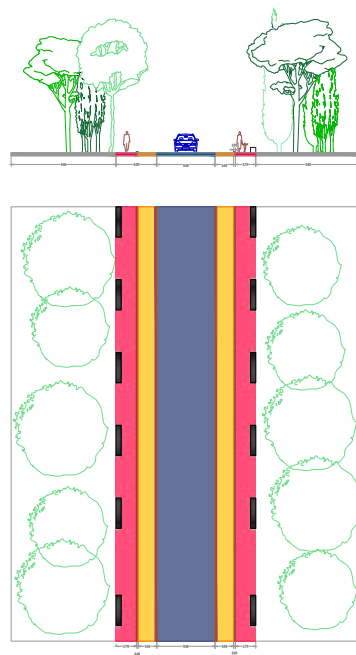

Ανάπτυγμα Γέφυρας- Πυρήνα

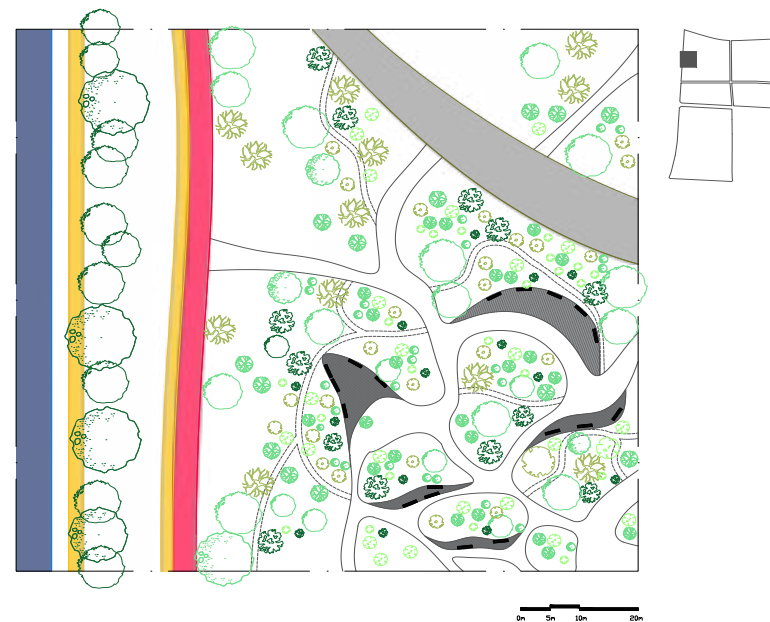

Σχέδια μικρότερης κλίμακας

τομή αξονικής διαδρομής-
σε προβολή με κάτοψη

ενδεικτική κάτοψη περιοχής γ'

δυτική όψη γέφυρας

Κατακλείδα: Ο Χώρος ως Διαδικασία

Κάθε αρχιτεκτονική πρόταση καλείται, τελικά, να απαντήσει σε ένα ερώτημα πολύ πιο παλιό από την ίδια την πειθαρχία: πώς οργανώνεται ο χρόνος μέσα στον χώρο. Η παρούσα εργασία δεν αντιμετωπίζει το πάρκο ως μια σύνθεση ολοκληρωμένη τη στιγμή της παράδοσής της, αλλά ως ένα σύστημα σε συνεχή μεταβολή — ένα τοπίο που δεν κατασκευάζεται μία φορά, αλλά συνεχίζει να διαμορφώνεται από όσους το κατοικούν.

Η επιλογή της εντροπίας ως εννοιολογικού εργαλείου δεν στόχευε στη μεταφορά ενός φυσικού νόμου στην αρχιτεκτονική γλώσσα ως σχήμα λόγου, αλλά στην αναζήτηση μιας βαθύτερης αναλογίας: όπως κάθε σύστημα κινείται αναγκαστικά από την τάξη προς μεγαλύτερη ελευθερία διευθετήσεων, έτσι και ένας δημόσιος χώρος, όσο αυστηρά και να σχεδιαστεί, οφείλει να αφήνει περιθώριο για το απρόβλεπτο, το μη προγραμματισμένο, το ανοιχτό σε ερμηνεία. Ο σχεδιασμός δεν είναι πράξη πλήρους ελέγχου, αλλά πράξη οργάνωσης πιθανοτήτων.

Σε αυτό το πλαίσιο, η αρχιτεκτονική δεν καλείται να προδιαγράψει κάθε χρήση, αλλά να δημιουργήσει τις συνθήκες κάτω από τις οποίες πολλές, διαφορετικές, ακόμη και αντικρουόμενες χρήσεις μπορούν να συνυπάρξουν. Το πάρκο, ως τελικό αποτέλεσμα, δεν είναι στατική εικόνα, αλλά δυναμική πρόταση: ένας χώρος που ξεκινά από την τάξη, διαπραγματεύεται το παρόν, και αφήνει, εσκεμμένα, ανοιχτό το μέλλον

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

-Δήμος Λαρισαίων (2021) Εφαρμογή Πολεοδομικών Δεδομένων Δήμου Λαρισαίων (Έκδοση 216). Διαθέσιμο στο: <https://gis.larissa-dimos.gr/poleodom/> (Πρόσβαση: 20 Ιουνίου 2026).

-Δημόπουλος, Γ. και Κάλλος, Θ. (2023α) «7x03: Το Βέλος του Χρόνου», Not a Top 10 [Podcast], 28 Σεπτεμβρίου. Διαθέσιμο στο: <https://open.spotify.com/episode/2q1iXdU1E2uc2fbOQoVSb9> (Πρόσβαση: 20 Ιουνίου 2026).

-Δημόπουλος, Γ. και Κάλλος, Θ. (2023β) «Special! Νόμπελ 2023 & Κβαντική Εντροπία», Not a Top 10 [Podcast], 12 Οκτωβρίου. Διαθέσιμο στο: <https://open.spotify.com/episode/39yfK8vlp7ioep7FMaACTx> (Πρόσβαση: 20 Ιουνίου 2026).

Θεοχαρούλη, Κ. (2016) «"Πάρκο των χρωμάτων" στη Λάρισα», ertnews, 25 Οκτωβρίου. Διαθέσιμο στο: <https://www.ertnews.gr/perifereiakoi-stathmoi/larisa/parko-ton-chromaton-sti-larisa-nees-parachorisis-sto-dimo-aro-ton-elgo-dimitra/> (Πρόσβαση: 20 Ιουνίου 2026).

-Δάλλα, Σ. (2025) Στρατηγικές Επιτελεστικότητας στη Σύγχρονη και Μεταπολεμική Αρχιτεκτονική. Ερευνητική εργασία. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Διαθέσιμο στο: <https://olympias.lib.uoi.gr/jsrui/handle/123456789/38812> (Πρόσβαση: 20 Ιουνίου 2026).

-Κανδήλα, Ι. (2001) Η Αβερώφειος Γεωργική Σχολή Λάρισας: συμβολή στην ιστορία της γεωργικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Διδακτορική διατριβή. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Σχολή Επιστημών Αγωγής, Τμήμα Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.12681/eadd/13116> (Πρόσβαση: 20 Ιουνίου 2026).

-ΚΕΔΕ (2018) «Λάρισα: Αρχιτεκτονικός διαγωνισμός ιδεών για τη διαμόρφωση έκτασης ΕΘΙΑΓΕ», 23 Ιουνίου. Διαθέσιμο στο: <https://kede.gr/larisa-architektonikos-diagonismos-idieon-gia-ti-diamorfosi-ektasis-ethiage/> (Πρόσβαση: 20 Ιουνίου 2026).

Λυτροκάπης, Γ. και Μανίκα, Σ. (2009) Βιώσιμος αστικός σχεδιασμός στην πόλη της Λάρισας: Ασκήσεις επί χάρτου.

-Διπλωματική εργασία. Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πολυτεχνική Σχολή, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Ανάπτυξης. Διαθέσιμο στο: https://ikee.lib.auth.gr/record/130601/files/LITROKAPIS_TMXA_DE2009.pdf (Πρόσβαση: 20 Ιουνίου 2026).

-Σούλτης, Γ. (2025) «Η Λάρισα και η αξιοποίηση του ΕΘΙΑΓΕ», larissanet, 21 Νοεμβρίου. Διαθέσιμο στο: <https://www.larissanet.gr/2025/12/21/i-larisa-kai-i-axiopoiiisi-tou-ethiage/> (Πρόσβαση: 20 Ιουνίου 2026).

Ξενόγλωσση

-Blázquez, P.J. and García-Posada, Á.M. (2017) 'Αρχιτεκτονική & Εντροπία: Χρόνος και καταστροφή ως δημιουργικό θέμα', Future Architecture Platform, Σεβίλλη. Available at: <https://futurearchitectureplatform.org/projects/dcbe8a55-fce2-47f5-9b37-074ceb8e36d3/> (Accessed: 20 June 2026).

-Bois, Y.-A. and Krauss, R.E. (1997) Formless: A User's Guide. New York: Zone Books. Available at: <https://www.scribd.com/document/624811178/Bois-Yve-Alain-Krauss-Rosalind-E-Formless-a-Users-Guide> (Accessed: 20 June 2026).

Smithson, R. (1966) 'Entropy and the New Monuments'. Available at: <https://holtsmithsonfoundation.org/entropy-and-new-monuments> (Accessed: 20 June 2026).

